

شناخت نقش اصناف ایرانی در توسعه محلی با تاکید بر سازوکارهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار (BID)

فرشته دستواره^۱، مرتضی قورچی^{*}

۱- گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۱۲/۱۹

تأیید نهایی مقاله: ۱۳۹۸/۶/۲۳

چکیده

در گذشته اصناف ایرانی معمولاً دارای وظایف اجتماعی و منافع مشترک بودند که امروزه بسیاری از کارکردهای مثبت خود را از دست داده‌اند. از طرفی یکی از عناصر مدیریتی در شهرهای مدرن نواحی بهبود کسب و کار و به اختصار (BID) ها هستند. هدف نواحی بهبود کسب و کار، ایجاد سازوکار مالی منعطف برای ارتقا کیفیت زندگی و تجارت در ناحیه از طریق مشارکت است. به دلیل انطباق ویژگی‌های اصناف با نواحی بهبود کسب و کار، این پژوهش به بررسی، مقایسه و ظرفیت‌سنجی سازوکارهای مشارکتی اصناف و نواحی بهبود کسب و کار و به ارائه راه‌حل‌های متناسب با آن‌ها پرداخته است. جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی و روش پژوهش، کیفی و با استفاده از فن تحلیل محتوا است. پس از انجام تحلیل محتوای کیفی و کدگذاری در هریک از متون مربوطه، مفاهیم در چهار گروه از مقوله‌های اجتماعی-سیاسی، اقتصادی، مدیریتی-نهادی و کالبدی دسته‌بندی شده‌اند. در نتایج پژوهش، شکل‌گیری سازوکارهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار در اصناف ایرانی با توجه به تقویت جامعه مدنی، حکمروایی خوب شهری، توسعه کار آفرینی، رشد سرمایه و وفاق اجتماعی و تعهد سازمانی در برنامه‌ریزی‌های توسعه محلی مورد توجه قرار گرفته‌اند.

واژه‌های کلیدی: اصناف، نواحی بهبود کسب و کار، توسعه محلی، مدرن، مشارکت.

مقدمه

در دنیای امروزی مسئله مهم یافتن مسیری درست برای بهبودی و توسعه، یعنی انتخاب یک راه میانه بین بی‌اعتنایی ماده گرایانه و بی‌حرکتی سنت گرایانه، یا به‌طور خلاصه یافتن راهی برای معیشت شرافتمندانه است (شوماخر، ۱۳۶۵). در هر جامعه‌ای فعالیت انسان به جای زمین، منبع ثروت و کار افراد، سرمایه اولیه است (اسمیت، ۱۳۷۵). در واقع اگر جامعه‌ای خواهان بهرگشت اجتماع و توسعه است باید به جامعه و نیروی انسانی توجه ویژه‌ای داشته باشد (چلبی، ۱۳۷۵). یکی از عرصه‌های نمود فعالیت انسان به عنوان سرمایه و منبع تامین ثروت در جهان اصناف هستند. نظام صنفی یا اصناف به عنوان نهاد رسمی و قانونی برای اولین بار در دولت شهرهای ایتالیا شکل گرفته‌اند. این انجمن‌ها همچون نهاد واسطه میان دستگاه حکومت و پیشه‌وران شهری، نقشی پر اهمیت در رشد سرمایه‌داری و دموکراسی در مغرب زمین ایفا کرده‌اند. گیلدهای غربی در سده‌های میانه دارای حقوق و تکالیف قانونی، استقلال و خودگردانی بوده‌اند. به همین دلیل گروهی از صاحب نظران اصناف خودگردان در سده‌های میانه اروپا را به عنوان نیروی محرکه رشد سرمایه‌داری، بورژوازی و تاسیس جامعه مدنی مطرح کرده‌اند (اشرف، ۱۳۷۴). در مقابل اصناف ایرانی که در دوره‌های متعدد تاریخی، ویژگی‌های متفاوتی را داشته‌اند، قرار می‌گیرند. اصناف به معنای حقیقی آن بعد از ورود اسلام به کشور شکل گرفت است که احتمالاً منسجم‌ترین گروه‌های صنفی در طی انقلاب مشروطه در ایران ایجاد شده است." به اعتقاد شوبرگ اصناف در ایران مانند دیگر کشورهای اسلامی شامل تشکل پیشه‌وران، کسبه و تجار در موسسات مستقلی

است. به‌طور خلاصه کارکردهای اصناف شامل حق انحصاری یک شغل خاص، قوانین برای انتخاب اعضا، آموزش، حفظ کیفیت محصول، بستری برای مطالبات سیاسی، دارای احساس همیاری متقابل، داشتن کارکردهای مالیات‌گیری و مذهبی، آیینی و به‌طور کلی اجتماعی نیز است" (حاجیان پور و تاجداری، ۱۳۹۲). همچنین مشارکت و به‌ویژه مشارکت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی از ویژگی‌های اصلی اصناف ایرانی در دوران اسلامی است. با این اوصاف، امروزه اصناف با داشتن ریشه تاریخی در ایران که می‌توانند به شکل یک نهاد مدنی بزرگ در جامعه و اقتصاد ایران، به عنوان حلقه اتصال قوه حاکمه با مردم، مروج اخلاق کسب و کار و ساماندهی فضای آن، عامل بهبود اقتصاد شهری، تجارت، انصاف و اعتماد، کارآفرینی، افزایش مشارکت در ابعاد گوناگون و به‌ویژه اقتصادی و اجتماعی، گسترش حکمروایی خوب شهری و در نهایت توسعه سرمایه اجتماعی و آفریننده یا کنترل‌کننده نظم اجتماعی و اقتصادی در شهرها باشند، بعد از انقلاب کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند و با شرایط رکود، عدم حمایت از تولیدات و همچنین با فقدان مسیری برای حمایت از سرمایه‌هایشان مواجه‌اند (کیهان، ۱۳۸۸؛ جوان، ۱۳۹۱؛ ایران، ۱۳۹۳). مسائل و مشکلاتی که اصناف در حال حاضر در ایران با آن مواجه هستند، عبارت است از: فقدان یک مسیر روشن برای هدایت سرمایه‌های صنوف و عدم پرداخت یارانه تولید از جانب دولت، ایجاد تفرقه در برخی از اتحادیه‌های صنفی و عدم وجود رونق کسب و کار صنفی، واردات بی‌رویه و قاچاق کالا، عدم توجه به مشتری‌مداری، ارتباطات و روابط عمومی در میان کسبه، دور بودن اصناف از علم و دانشگاه، مدیریت هر صنف ویژه به‌وسیله یک یا

هایی نوین بر مبنای سازوکارهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار، برای احیای ویژگی‌های مثبت اصناف ایرانی ارائه کند و به نحوی تلاشی را برای محلی سازی توسعه نیز نشان دهد.

مواد و روش‌ها

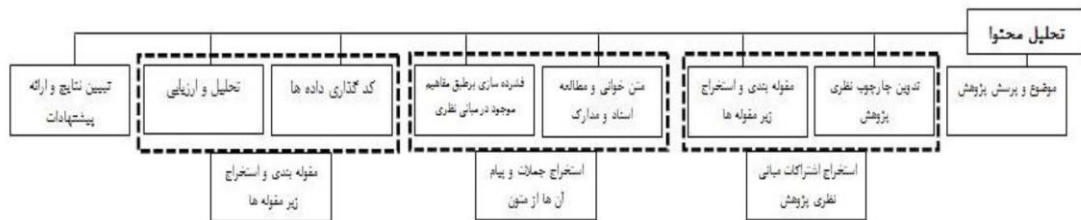
این نوشته از گروه پژوهش‌های کیفی است که در آن از فن تحلیل محتوا استفاده خواهد شد. روش کیفی یک روش تبیین استقرایی و کشف داده‌های ذهنی است. این نوع پژوهش ماهیتی کاملاً تفسیری دارد که تفسیرهای چند وجهی تجربه آدمی و رابطه تکرار شونده درون نظام‌های اجتماعی و فرهنگی را تشخیص می‌دهد. پژوهش کیفی عموماً از داده‌ها و اطلاعات تاریخی، توصیفی و تجربی استفاده می‌کند که از مشاهدات، اسناد و نسخه‌های دست‌نویس به دست می‌آید و فرآیند سو است که به درک اوضاع و احوال فرایندهای اجتماعی نیز می‌پردازد (خداوردی، ۱۳۸۷). دلیل انتخاب روش کیفی در این پژوهش با توجه به این پرسش "چگونه اصناف ایرانی می‌توانند با توجه به سرمایه اجتماعی گذشته و با به کارگیری سازوکارهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار (BID)، موجبات توسعه در سطح محلی را فراهم کنند" این است که ابتدا باید به بررسی و مطالعه وضعیت و ویژگی‌های اصناف ایرانی در گذشته و حال در اسناد و متون متنوع و مرتبط پرداخته شود. در کنار آن نیز ویژگی‌ها و شرایط نواحی بهبود کسب و کار و زمینه‌های شکل‌گیری مشارکت در آن‌ها نیز مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. پس از انجام مطالعات با توجه به فرآیند سو بودن پژوهش کیفی به دسته‌بندی، تم‌سازی، مقایسه و نتیجه‌گیری از داده‌ها پرداخته می‌شود. در نتیجه به نظر می‌رسد با توجه به ماهیت داده-

چند سرمایه‌دار بزرگ، عدم مشارکت اصناف در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی، تراکم بالای اصناف و وجود تداخل صنفی و در نهایت نوع نگرش شهرداری به مراکز تجاری (رعایت نکردن حدود صنفی)، بنابراین مشکلات، راه‌حل مسائل مذکور و فراهم کردن موجبات بهبودی و توسعه شهری توسط اصناف ایرانی، توجه ویژه به یکی از سازوکارهای مدیریت فضاهای اقتصادی شهر در کشورهای توسعه یافته و مدرن "نواحی بهبود کسب و کار" و یا به اختصار "BID" است. "نواحی بهبود کسب و کار، نواحی ویژه با مشارکت عمومی و خصوصی هستند که در آن صاحبان املاک تجاری برای حفاظت، توسعه و ارتقا نواحی تجاری خود در شهرها با یکدیگر مشارکت می‌کنند. BID ها با بهبود سرمایه‌گذاری و ارائه خدمات و فعالیت‌های حمایتی و تبلیغاتی موجب سرزندگی اقتصادی در نواحی تجاری شده و هزینه‌های خود را توسط مالیات اضافه دریافتی از صاحبان املاک تامین می‌کنند" (رفیعیان و هاشمی، ۱۳۸۹). در واقع BID ها به ثروت و قدرت خصوصی برای کنترل حوزه عمومی و جهت اجرا یا ارائه یک برنامه خصوصی و خصوصی سازی، مرتبط هستند (Mitchell, 1999). به‌طور کلی با توجه به مقایسه اصناف و BID ها، پرسشی که مطرح می‌شود این است که:

چگونه اصناف ایرانی می‌توانند با توجه به سرمایه اجتماعی گذشته و با به کارگیری سازوکارهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار (BID)، موجبات توسعه در سطح محلی را فراهم کنند؟ بنابراین هدف در این نوشته این است که به بررسی و مقایسه و ظرفیت‌سنجی سازوکارهای مشارکت اصناف در ایران و همچنین نواحی بهبود کسب و کار (BID) ها در جهان پرداخته و راه‌حل

آوری اطلاعات نیز به صورت مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی است که با متن خوانی و تفحص در هریک از متون مربوط به ویژگی‌های اصناف ایرانی، نواحی بهبود کسب و کار (BID) و چگونگی شکل‌گیری سازوکارهای مشارکتی آن‌ها، به استخراج زیر مقوله‌ها (مفاهیم) در مقوله‌های مختلف، کدگذاری، مقایسه، تلفیق و ترکیب آن‌ها با یکدیگر پرداخته خواهد شد تا استنباط‌های لازم با توجه به دیدگاه‌ها و نوشته‌ها در ابعاد گوناگون، برای ارائه بهتر راهکارها به عمل آید (شکل ۱).

های مورد استفاده در این نوشته و تحلیل آن‌ها طی یک فرآیند، روش پژوهش کیفی روشی مناسب برای این نوشته باشد که فن تحلیل محتوا یکی از انواع آن است که در این مقاله مورد استفاده خواهد شد. تحلیل محتوا عبارت است از مجموعه فنون تحلیل ارتباط که برای توصیف محتوای پیام به کار می‌رود و به پژوهش‌گران اجازه می‌دهد اصالت و حقیقت داده‌ها را به گونه‌ای ذهنی، ولی با روش‌های علمی تفسیر کنند (بهشتی و رضایت، ۱۳۹۴). از این روش جمع-

شکل ۱: مدل اجرایی پژوهش

متشکل می‌کردند و دارای وظایف اجتماعی وسیع، منافع مشترک بودند و بعضی از آنها نیز صبغه مذهبی داشتند که در سده‌های چهارم و پنجم بر شمار آن‌ها افزوده شده است. چنانکه ابن بطوطه در سده هشتم درباره اصناف اصفهان می‌گوید: هر دسته از پیشه‌وران اصفهان رئیس و پیشکسوتی برای خود انتخاب می‌کند که او را کلو می‌نامند. مسئله اساسی در شناخت پایگاه اجتماعی، سیاسی و اقتصادی انجمن‌های صنفی، موقعیت آن‌ها در برابر حکومت و خودفرمانی آن‌ها است. وظایف اصلی انجمن‌های صنفی شامل گردآوری مالیات، تثبیت قیمت‌ها، وظایف قضائی برای رسیدگی به اختلافات جزئی اصناف و غیره بود. همه اصناف یک رئیس که نماینده حکومت شهر بود و توسط حاکم انتخاب می‌شد و وظایف او شامل نظارت بر اعضا، اجرای وظایف قضایی، رسیدگی به امور

نتایج

مبانی نظری پژوهش

ویژگی‌های نواحی بهبود کسب و کار (BID) و اصناف ایرانی
در کشورهای در حال توسعه، یکی از ویژگی‌های اساسی شهرها، تشکل مردمان شهرنشین در انجمن‌های صنفی یعنی اصناف بوده است. پیدایش تشکل‌های اقتصادی همچون اصناف، از نظر تاریخی نتیجه طبیعی و منطقی توسعه تجارت و توسعه تجارت نتیجه رونق انواع حرف و پیشه‌ها در شرایط برقراری امنیت اجتماعی و سیاسی است. از این رو در طول تاریخ؛ امنیت اجتماعی و سیاسی، توسعه حرف و مشاغل، توسعه تجارت، پیدایش و تکامل اصناف و تشکل‌های صنفی لازم و ملزوم یکدیگر بوده‌اند (رشیدی، ۱۳۹۲). "این انجمن‌ها صاحبان حرفه‌ها را در خود

و شناخت مشکلات و مصالح آنها منصوب می‌کرد و مأموریت وی دینی، اجتماعی و اقتصادی بود. از وظایف محتسب، رسیدگی به پاکیزگی فرآورده‌ها و ابزارهای تولید و دکان‌های پیشه‌وران و بازارهای آنان بود. وی برای هر صنف محلی خاص تعیین می‌کرد: مثلاً ماهی‌فروشان می‌بایست بازاری دور از راه عمومی برگزینند تا بوهای ناخوش آن به مردم نرسد. از تکالیف دیگر محتسب بررسی میزان دقت و خوبی کارها بود. گاهی به آزمایش صاحبان حرف و مشاغل می‌پرداخت. یکی دیگر از وظایف محتسب جلوگیری از احتکار بود. به علت مسئولیت‌های بسیار محتسب، وی اعوان و انصاری به منظور تعقیب و پیگرد متخلفان برای خود بر می‌گزید. پاک‌دامنی و شهامت و نیز دل‌بستگی و پشتکار از صفات دستیاران بود. تربیت آنان و تعلیم و شناسایی متخلفان زیر نظر محتسب انجام می‌گرفت و گاهی پلیس جزو دستیاران محتسب بود. از مهم‌ترین دستیاران محتسب، «عریف» بود. عریف فردی آگاه و دانا بر اسرار حرفه‌ای خاص و از معتمدان اهل بازار و امانت‌دار بود. از مهم‌ترین وظایف عریف، نظارت بر امور و آگاه ساختن محتسب از اخبار و اوضاع پیشه‌وران بود. عریف دفتری مخصوص داشت که صاحبان حرف و مشاغل، نمونه‌هایی از تولیدات خود را بدان جا می‌بردند تا او درباره میزان بی‌عیب و نقص بودن و خوبی آنها اظهار نظر کند. هرگاه نیز میان دو صنف برخوردی روی می‌داد، عریف‌های آن دو صنف به حل و رفع آن اقدام می‌کردند (ابن‌اخوه، ۱۳۶۷). همچنین اتحادیه‌های صنفی یا مالیات (بنیچه) پرداخت می‌کردند یا بیگاری انجام می‌دادند در سه ماه اول هر سال کلانتر یا محصل منصوب شده وی رؤسای اتحادیه صنفی را به خانه نقیب فرا می‌خواند. آنها در این مکان در مورد

شاگردان، تعیین قیمت‌ها، تعیین مالیات صنف و سرشکن کردن آن میان اعضای صنف، تنظیم روابط با اصناف همسایه و نظارت بر آموزش استادان بر شاگردان بود. اصناف اسلامی نیز هم به دلیل جنبش‌های آزادی خواهانه سیاسی و مذهبی، دارای بنیان‌های عمیق اجتماعی و سیاسی بودند." (اشرف، ۱۳۵۳). اصناف به دلیل قرارگیری در راسته‌های بازار هویت مشترکی را داشتند و روابط گوناگون اقتصادی، اجتماعی و دینی میان آنها برقرار بود و به دلیل نزدیکی بازار به مسجد جامع با روحانیت هم ارتباط نزدیکی داشتند. دستگاه حکومت با این کسبه و پیشه‌وران به صورت دسته جمعی روبرو می‌شد تا کار مالیات آنان به راحتی انجام پذیرد (اشرف، ۱۳۷۴). با مقایسه گیلد غربی و اصناف ایرانی می‌توان گفت که هیچ‌گاه اتحادیه‌های حرفه‌ای مانند گیلد در ایران گسترش نیافت. "شباهت ظاهری اصناف ایرانی با گیلد اروپایی، بسیاری را به این توهم دچار کرده است که این دو سازمان اجتماعی-اقتصادی یکی هستند و حداکثر صنف در مرحله-ای عقب مانده‌تر از گیلد است. آنان فراموش می‌کنند که این دو نهاد با دو انگیزه متفاوت دایر شدند. گیلدها داوطلبانه و برای رتق و فتق امور تجارت و پیشه‌وری شکل گرفته بودند، در صورتی که اصناف توسط حکومت مرکزی و اجباری برای جمع‌آوری مالیات شکل گرفتند. افزون بر آن، اصناف مانند همتای اروپایی خود نقشی در اداره شهر بازی نکردند" (اشرف، ۱۳۵۹). یکی از عناصر مهم در اصناف دوران اسلامی نقش «حسبه» است که، برجسته‌ترین دستگاه رسمی است و با تشکیلات اصناف رابطه مستقیم داشته و معمولاً دارای اختیارات وسیعی بوده است. او کسی بود که امام یا نایب امام او را برای رسیدگی به وضع مردم

کسب و کار شهری که روشی برای تجدید حیات شهرنشینی، به ویژه مراکز شهری و توسعه اقتصادی است، خصوصیات جدیدی برای توسعه فضاهای اقتصادی شهر براساس تجارب گذشته و دوران شکل‌گیری مدرنیسم ارائه می‌گردد، که هم بر تجارب بین‌المللی استوار است و هم ریشه در خصوصیات کارکردی تاریخ مدیریت شهری دوران اسلامی دارد که می‌توان گفت ویژگی‌های اصناف شباهت بسیاری به نواحی بهبود کسب و کار امروزی دارند (شریف زادگان و ملک پوراصل، ۱۳۹۴). در واقع تشکیل نواحی بهبود کسب و کار نوعی پاسخ به شکست دولت محلی، به منظور حفظ و مدیریت فضاهای شهر پسا صنعتی است (Ward, 2006). یعنی از اواخر دهه ۱۹۹۰ جهت نشان دادن پیامدهای نئولیبرال سازی مانند فقر و زوال درون شهری، شهرها به "اهداف مهم جغرافیایی و آزمایشگاه‌های نهادی" برای سیاست‌های تجربی مهم، مانند BID ها تبدیل شدند (Eick, 2012). ناحیه بهبود کسب و کار به طور کلی شامل مدیریت مکان و ارائه خدمات گوناگون است. در واقع این نواحی برای بهبود انعطاف‌پذیری و بازسازی نواحی جغرافیایی خاص است که اغلب دربرگیرنده مراکز شهری و خیابان‌ها در سطح محلی هستند (Donagy et al, 2013). به طور کلی BID ها به عنوان واگذاری بخشی از مسئولیت‌ها از سطح ملی به سطح محلی و به عنوان بخشی از "نهادهای سازی لابی‌گری" عمل می‌کنند (Peyroux et al, 2012). در واقع نواحی بهبود کسب و کار ارائه دهنده خدمات توسط دولت محلی در ابعاد مختلف است که بیش‌تر این نواحی بر ارائه خدماتی همچون خدمات سنتی شهرداری‌ها متمرکز است. بودجه ناحیه بهبود کسب و کار از طریق مالیات خاص آن

بنیچه یا سهمیه‌ی پرداختی هر اتحادیه صنفی بحث می‌کردند. وقتی سهمیه تعیین می‌شد و مورد قبول تمام طرفین مربوطه قرار می‌گرفت، کدخدا و سپس نقیب سند مالیات (طومار) را مهر می‌کردند. نقیب سند مالیات را برای کلانتر ارسال می‌کرد که وظیفه‌اش جمع‌آوری مالیات‌های صنفی بود. کلانتر مالیات تعیین شده اتحادیه‌های صنفی را که شامل کل درآمدهای جمع‌آوری شده هر سال بود را به اداره مالی حکومتی ارسال می‌کرد (حاجیان چور و تاجداری، ۱۳۹۲). اما امروزه اصناف براساس ماده ۴ قانون نظام صنفی مصوب سال ۱۳۵۹ و اصلاحیه‌های آن، عبارت است از "گروهی از افراد صنفی که طبیعت شغلی آنان از یک نوع است. تشکل صنفی نیز براساس همین قانون عبارت است از تشکیلاتی که اعضا یک صنف یا حرفه به منظور حفظ حقوق و منافع مشروع و قانونی و بهبود وضع اقتصادی صنف یا حرفه خود، با رعایت حقوق اجتماع، آن را تاسیس نمایند" (قدردان، ۱۳۸۳). "همچنین در دهه ۵۰ خورشیدی، از تنش‌های عمده میان اصناف و دولت نیز مسئله سلطه دولت بر اصناف، مبارزه با گران‌فروشی، مالیات اصناف و صدور جواز کسب است. اما تفاوت عمده‌ای که در دهه ۱۳۶۰ در مقایسه با دهه ۵۰ پدید آمد، مقاومت اصناف در برابر دولت بود. در گذشته اصناف مجالی برای مقاومت مسالمت‌آمیز نداشتند و از همین رو پس از آن که فرصت پیدا کردند به انقلاب ائتلافی پیوستند" (اشرف، ۱۳۷۴). همان‌طور که اشاره شد یکی از خصوصیات اصلی تشکل اصناف خودفرمانی آنان در برابر حکومت بوده، که به عنوان نهاد و لایه محافظ بین دولت و مردم قرار می‌گرفتند. در بررسی‌های انجام شده، با مقایسه انجمن‌های صنفی شهرهای اسلامی و نواحی بهبود

پایگاه‌های مالیاتی شان را به دلیل انتقال آن‌ها به حومه شهری از دست دادند. بنابراین دولت محلی برای مقابله با این روند، استراتژی‌هایی را اتخاذ کرد که یکی از آن‌ها تشکیل نواحی بهبود کسب و کار است. BID ها در آمریکا سازمان‌های محلی که شامل تاجران و بنگاه‌ها هستند که در برابر دریافت خدمات عمومی در ناحیه خود، ملزم به پرداخت مالیات هستند. نواحی بهبود کسب و کار در شهر نیویورک بر ارائه خدمات نسبتاً اساسی متمرکز هستند، که به چهار دسته اصلی تقسیم می‌شوند:

-امنیت،

-حفظ و نگهداری،

-بازاریابی و بهبود سرمایه‌گذاری.

در اینجا بازاریابی و بهبود سرمایه‌گذاری شامل اقدامات جزئی شامل خلق رویدادهای خاص، ارتقا گردشگری و توریست، نورپردازی و آذین‌بندی خیابان‌ها در جشن‌ها و ایام تعطیل، تهیه ظروف زیاله و همچنین جعبه‌های محتوی گل در خیابان است (Ellen et al, 2007). همچنین مطالعه موردی لس آنجلس نشان می‌دهد که چگونه عملکردهای گسترده‌ای از نواحی بهبود کسب و کار با توجه به جمعیت بی‌خانمان، در ساختارهای موجود ارائه خدمات اجتماعی و مشارکت‌های موجود آن‌ها دخالت می‌کنند (Peyroux et al, 2012). یک نمونه بسیار خوب از مزایا و اثرات مثبت ایجاد و توسعه نواحی بهبود کسب و کار "میدان تایمز" در نیویورک است که، درباره آن گفته می‌شود که این میدان ۱۵ سال پیش که یکی از مناطق بسیار آلوده و کثیف شهر نیویورک بوده است و نقاشی روی دیوارهای آن که تماشای آن‌ها چشم را آزار می‌داد، امروزه یکی از امن‌ترین بخش‌های شهر نیویورک است و امکانات خرید،

ناحیه تامین می‌شود. به‌طور کلی فعالیت‌های BID ها در چهار گروه دسته‌بندی می‌شوند، که این گروه‌ها در برگیرنده مواردی مانند بهبود کالبدی نواحی مانند کاشت درخت در حواشی خیابان، ساخت دکه‌های روزنامه فروشی و...، ارائه خدمات سنتی شهرداری همچون تعمیر و نگهداری خیابان‌ها و جز آن، ارائه خدمات اجتماعی همانند برنامه‌های آموزشی و تربیتی خصوصاً برای بی‌خانمان‌ها، تامین امنیتی و مواردی از این قبیل و توجه به برنامه‌های شغل و حرفه محور همچون جشنواره‌های غذایی، بازاریابی تولیدات ناحیه کسب و کار هستند (Briffault, 1999). به‌طور کلی کارکردهای نواحی بهبود کسب و کار را می‌توان در نه گروه از خدمات دسته‌بندی کرد: بهبود سرمایه، بازاریابی، توسعه اقتصادی، تعمیر و نگهداری، پارکینگ و حمل و نقل، قوانین فضای عمومی، تامین امنیت، ارائه خدمات اجتماعی و توجه به سیاست‌های حمایتی (Mitchell, 1999). اولین BID در ایالات متحده در سال ۱۹۷۵ با عنوان ناحیه توسعه مرکز شهر در نیواورلئان تاسیس شد. با این حال، همان‌طور که در دهه ۱۹۶۰ مفاهیم خاصی برای شهرهای مرکزی مانند "ناحیه هدف ویژه" و "ناحیه ارزیابی ویژه" در ایالات متحده وجود داشت و به عنوان مدل‌ها استفاده می‌شد؛ بدان سبب BID های آمریکا به عنوان "ترکیبی از این دو مفهوم" هستند. در دهه ۱۹۹۰ رونقی در ایجاد BID در ایالات متحده آمریکا ایجاد شده بود. تقریباً دو سوم از تمام BID های فعلی، که تعداد کل آنها در چند هزار تخمین زده می‌شود، پس از ۱۹۹۰ تاسیس شده‌اند (Peyroux et al, 2012). برای نمونه پس از جنگ جهانی دوم بسیاری از شهرها در ایالات متحده آمریکا، سهم قابل توجهی از کسب و کارها و

شهر، فعال کردن بیش‌تر پارکینگ‌های مرکز شهر برای رقابت با پارکینگ‌های رایگان شهر، ایجاد مرکز شهری با امنیت بیشتر که در آن پلیس به ارائه راهکارهای بهبود دهنده برای رفتارهای ضد اجتماعی و تامین امنیت نواحی بهبود کسب و کار می‌پردازد، افزایش جذابیت مرکز شهر مانند ایجاد و گسترش خرده فروشی ها، توسعه پروژه‌های دوستانه و توسعه کسب و کار و ارتباطات همچون خلق گروه‌های تدارکات برای جمع‌آوری زباله‌ها، خدمات رفاهی، برگزاری دوره‌های آموزشی برای حمایت بیش‌تر از کسبه و جز آن هستند (Donagy et al, 2013). با توجه به مطالب بیان شده می‌توان گفت یکی از راهبردهای احیای مراکز شهری در قرن حاضر، توجه به نواحی بهبود کسب و کار یا BID ها است که اصولاً ویژگی مشارکتی و همچنین مالیات ستانی این نواحی بسیار برجسته و زمینه‌ساز توسعه است. از طرفی از مطالب ذکر شده درباره اصناف ایرانی چنین بر می‌آید که در درون اصناف مشارکت و نیز مالیات ستانی مفهومی ناآشنا نبوده اما در گذر زمان به دلایل مختلف نقش اصناف و بسیاری از ویژگی‌های مثبت آن‌ها مانند مشارکت کم رنگ شده‌اند. بنابراین به دلیل اهمیت مشارکت در اصناف و نواحی بهبود کسب و کار، در ادامه نوشته به بررسی دقیق مفهوم مشارکت و زمینه‌های ایجاد و توسعه آن پرداخته می‌شود.

مفهوم مشارکت، شرایط شکل‌گیری و توسعه آن

در BID ها و اصناف ایرانی

نظم اجتماعی و اقتصادی

در شرایط شکل‌گیری نظم اجتماعی و اقتصادی، "مشارکت" تلاشی سازمان یافته است که نظارت افراد و گروه‌های مختلف عمومی و خصوصی بر نهادهای مرجع را افزایش می‌دهد (Wolf, 1983).

گردشگری و سرگرمی را برای شهروندان و همچنین گردشگران فراهم کرده است (Lloyd et al, 2012). از طرفی نیز این نواحی با هدف ارتقا وضعیت اقتصادی و اجتماعی نواحی تجاری شکل می‌گیرد و ویژگی اصلی آن نیز مشارکت شهروندان و کسبه به خصوص در فرایندهای تصمیم سازی است (Kumar, 2007). گروه‌های ذی‌نفع در BID ها در چهار دسته قرار می‌گیرند: "بازرسان عمومی منتخب یا منتصب از طرف شهرداری یا مسئولین شهر، مالکان ساختمان‌های در برگیرنده نواحی بهبود کسب و کار، کسبه‌های فعال خرده فروشی‌ها و فعالیتهای تجاری در این نواحی، ساکنان مسکونی ناحیه که میل به گذران وقت و سرمایه خود در این ناحیه دارند" (رفعیان و هاشمی، ۱۳۸۹). چارچوب تشکیل BID معمولاً در یک قانون مجاز که توسط مجلس قانون گذاری ایالتی به تصویب می‌رسد، تعیین می‌شود. بیشتر این اساسنامه یک فرآیند دو مرحله‌ای را مقرر می‌کند که طرفداران BID باید پشتیبانی محلی را نشان دهند، یعنی اول مالکان نواحی یا صاحبان کسب و کار باید برای تشکیل این نواحی رای گیری کنند؛ و مقامات منتخب محلی باید مقرراتی را تصویب کنند که به‌طور قانونی BID را ایجاد کند و قدرت و مرزهای آن را تعیین کند (Eick, 2012). علاوه بر تجربه کشور آمریکا در این زمینه، یکی از مهم‌ترین برنامه‌ها جهت توسعه شبکه‌های بهبود کسب و کار نیز، در کشور اسکاتلند اجرا شده است که این برنامه‌ها شامل مواردی مانند بازاریابی و خلق رویداد که شامل اقداماتی همچون تبلیغات رسانه‌ای، ترویج جذب توریست و خلق رویدادهای خانوادگی متنوع و بزرگ، توجه به مفاهیمی مانند دفاع و طرفداری برای ایجاد فرصت و انگیزه جهت جذب سرمایه‌گذار در مرکز

این نظم است. در نظم اقتصادی، رشد عقلانیت و یادگیری کاربردی (سرمایه انسانی) و پیشرفت امور مبتنی بر سازماندهی و تقسیم کار بوده و فعالیت-ها مبتنی بر تدبیر و برنامه است. زمانی نظم و روابط اقتصادی خدشه دار می شود که جامعه با مواردی مانند ضعف نهاد شغل، ضعف نهاد دولتی، ضعف نهاد علم، استبداد داخلی و تسلط خارجی مواجه باشد. بنابراین در چنین جامعه‌ای از رقابت و چالش اقتصادی خبری نیست. قانون‌مندی اقتصادی وابسته به نظم اقتصادی و نظم اقتصادی وابسته به نهادینه شدن اقتصاد در جامعه است که نهادینه شدن اقتصاد منوط به وجود یکپارچگی، شفافیت، جامعیت و تعهد نسبت به نقش‌های اقتصادی و اجتماعی است. اقتصاد در این صورت با نفوذ در اجتماعات تحرک، پویایی و نوآوری را به ارمغان می آورد که منشا تحرک و پویایی اجتماعی نیز است (چلبی، ۱۳۷۵).

جامعه مدنی

در حقیقت شرایط شکل‌گیری نظم اجتماعی، اقتصادی، مشارکت و سازوکارهای آن معمولاً با ایجاد زمینه برای توسعه جامعه مدنی در ارتباط است. جامعه مدنی امروزه بیان‌گر نیازهای سیاسی و اجتماعی جوامع بشری برای بازسازی روابط میان جامعه و حکومت به شیوه‌ای دموکراتیک است. منظور از جامعه مدنی حوزه‌ای از روابط اجتماعی است که فارغ از دخالت قدرت سیاسی است و مجموعه‌ای از نهادها، موسسات، انجمن‌ها و تشکل‌های مردمی را در بر می‌گیرد. به نظر آنتونی گیدنز هیچ‌گونه مرز دائمی بین دولت و جامعه مدنی وجود ندارد. بسته به شرایط گاه لازم است که دولت بیشتر به عرصه مدنی کشانده شود و گاه عقب‌نشینی کند. عوامل موثر در تقویت جامعه مدنی عبارت‌اند از: مشارکت حکومت و جامعه

به بیانی دیگر "مشارکت درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آنان را برمی‌انگیزد تا برای دستیابی به هدف‌های گروهی یکدیگر را یاری دهند و در مسئولیت کار شریک شوند" (علیزاده و دیگران، ۱۳۹۲). در واقع یکی از عناصر مهم در بهگشت اجتماع، مشارکت است. هدف بهگشت اجتماع استقرار آن گونه از نظم اجتماعی است که دارای چهار صفت فراگیر، عادلانه، همدلانه و پویا باشد. در زمینه کارکردهای مشارکتی اصناف ایرانی و نواحی بهبود کسب و کار، نظم اجتماعی و اقتصادی از جمله مواردی است که در بهگشت وضعیت اجتماعی و اقتصادی و مفهوم مشارکت، تاثیر بسیاری دارد. در نظم اجتماعی روابط تعاملی و گرم است که صبغه عاطفی و انتشاری و جمع‌گرا دارد. در این نظم افرادی که ذخایر ارزشمند بیشتری داشته باشند، رفتارهای دگرخواهانه و ایثارگرانه دارند. در واقع در بعد همکاری اجتماعی، تعاون باید به گونه‌ای باشد که در آن خیر و صلاح هر دو طرف حفظ شود. تعاون اجتماعی در معنای اخیر چیزی جز مشارکت مدنی نیست که با افزایش آن، خیر و تعهدات عمومی و مودت اجتماعی افزایش می‌یابد. زمانی که روابط اجتماعی در ابعاد مختلف معرفتی (آموزش)، مادی (اقتصادی)، عاطفی (همدردی) و منزلتی (کرامت انسانی) بیشتر باشد، به همان اندازه محرومیت و انفعال اجتماعی به‌خصوص در محرومان کاهش می‌یابد. اما در نظم اقتصادی روابط مبادله‌ای و سرد است که در آن ویژگی صنفی روابط اجتماعی برجسته است. ضعف روابط صنفی فرصت‌های چانه زنی را از آحاد جامعه سلب می‌کند که سبب نارضایتی اقتصادی و سیاسی می‌شود. از طرفی نفوذ تعهد اجتماعی در اجتماع اخلاقی و اقتصادی یکی از مهم‌ترین ارکان

قدرت پیدا کرده‌اند و همچنین قرارهای غیر رسمی که مردم و نهادها بر سر آن توافق کرده‌اند یا می‌اندیشند که به نفعشان است (صرافی، ۱۳۹۳). اهداف کلان حکمروایی شهری و ویژگی‌های عملکردی و اصلاحات مربوط به آن شامل بازساخت جامعه مدنی، کاهش فقر و فساد، افزایش مشارکت، بهبود معاش، گسترش برنامه‌های آموزشی، مدیریت مالی کارآمد، ارائه خدمات عمومی، توسعه بخش خصوصی، حفظ دموکراسی، اعتلای امنیت، به کارگیری نیروی حرفه‌ای و افزایش درآمد و مالیات‌گیری است (کاظمیان، ۱۳۸۶).

کارآفرینی

اما به نظر می‌رسد یکی از راهکارهای توسعه سازوکارهای مشارکتی در جامعه مدنی به همراه ویژگی‌های حکمروایی توجه به کارکردهای کارآفرینی باشد. کارآفرینی و نوآوری یکی از ارکان اصلی سرمایه‌گذاری خصوصی است. دیدگاه برخی از نظریه‌پردازان عمدتاً درباره کارآفرینی، نوآوری و زمینه نهادی آن است. عده‌ای بر نوآوری به منزله محرک اصلی این نوع سرمایه‌گذاری خصوصی تاکید می‌کرد و بیان می‌کنند هرگونه فکری که منجر به انجام کار به روش دیگر و موجب افزایش بهره‌وری همه عوامل تولید شود، خلاقیت نامیده می‌شود. کارآفرین خلاق نیست، بلکه کسی است که شرایط را برای خلق روش یا کالای جدید و سازمان‌دهی یا توسعه منابع ایجاد می‌کند. در برخی نظام‌های فکری در زمینه کارآفرینی، عرضه کارآفرینی به شرایط اجتماعی که ترکیبی از پدیده‌های اجتماعی، سیاسی و روانی-اجتماعی است، بستگی دارد. این شرایط شامل ارزش‌های اجتماعی ساختار طبقاتی، نظام آموزشی، طرز برخورد جامعه نسبت به موفقیت تجاری و سایر

مدنی، تجدید حیات اجتماعی محلی، درگیر شدن بخش سوم در حیات اجتماعی، حفاظت از حوزه عمومی محلی، پیشگیری از تبهکاری در سطح اجتماعی محلی، تقویت خانواده دموکراتیک (مهدی زاده، ۱۳۸۶). بدین لحاظ یکی از نهادهای واسطه بین حکومت و ملت را در ایران برای تقویت جامعه مدنی، می‌توان انجمن‌های صنفی بیان کرد. "البته انجمن‌های صنفی با موانعی برای راهیابی به جامعه مدنی مواجه هستند، یعنی علت وجودی آن‌ها خدمت به دستگاه مالیاتی دولت بوده است و کسبه و پیشه‌ور شهری حافظ شیوه تفکر و رفتار سنتی بازار بوده است و از همین رو حامل میراث فرهنگی کهنی است که با جامعه مدنی هم‌خوانی ندارد. اما بررسی نهادهای سنتی از دیدگاه جامعه مدنی خالی از فایده نیست، چه، این گونه بررسی‌ها موانع و مشکلاتی را که در راه تحقق جامعه مدنی در ایران وجود دارد را می‌تواند روشن می‌کند" (اشرف، ۱۳۷۴).

حکمروایی شهری

از طرفی تشکیل جامعه مدنی نیز با مقوله حکمروایی شهری در ارتباط است که می‌تواند سازوکارهای مشارکتی در جامعه را توسعه دهد. حکمروایی مفهومی است که در آن گروه‌ها در جامعه ممکن است نقش قوی‌تری در مقایسه با دولت، برای مواجه با مشکلات را بازی کنند (Graham et al, 2003). به عبارتی حکمروایی خوب شهری مجموعه‌ای از روش‌های فردی و نهادی، عمومی و خصوصی است که امور مشترک مردم را اداره می‌کند. حکمروایی فرایند پیوسته‌ای است که از طریق آن منافع متضاد یا متنوع، همساز می‌شود و اقدامات همکاری جویانه اتخاذ می‌گردد. حکمروایی شامل نهادهای رسمی و نظام‌هایی است که برای تضمین رعایت قانون

پادشاهی‌های اجتماعی، صرف نظر از سود است. فعالیت کارآفرینان نیز در دیدگاه انسان‌شناسان نیز وابسته به شرایط فرهنگی-اجتماعی است و آنان معتقدند که اگر کارآفرینی با ظرفیت‌های پایین در یک جامعه به‌طور مکرر و کافی تکرار شود، به عنوان یک موتور رشد می‌تواند به توسعه جامعه و اقتصاد خدمت کند. اما در این میان بسیاری از صاحب‌نظران در این مورد که آیا توسعه موجب ایجاد کارآفرینی می‌شود و یا کارآفرینی باعث توسعه می‌گردد؟ اختلاف نظر وجود دارد. گروهی معتقدند که کارآفرینی لازمه توسعه است و از طرفی عده‌ای بر این باورند که فقط لازم است چیزی درست پایه‌ریزی شود، مثلاً یک جاده یا کارخانه جدید احداث گردد، بعد کارآفرینان مثل قارچ از زیر درخت و حتی بیابان سر بر می‌آورند (هیگینز و ساویه، ۱۳۸۸).

سرمایه اجتماعی، وفاق اجتماعی و تعهد سازمانی

از زمینه‌های دیگر برای گسترش مشارکت، توسعه سرمایه اجتماعی، وفاق اجتماعی و تعهد سازمانی است و این موارد لازم و ملزوم یکدیگرند. از دیدگاه پیر بوردیو سرمایه اجتماعی حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی است که نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادی شده بین افراد و به عبارت ساده‌تر عضویت در یک گروه است. از نظر پکستن منظور از سرمایه اجتماعی آن دسته روابط اجتماعی است که می‌تواند تولید کالاهای مادی یا غیر مادی را تسهیل نماید. به اعتقاد او سرمایه اجتماعی دارای دو بعد اصلی است که شامل:

- روابط عینی میان افراد

- پیوندهای ذهنی میان آنان است. (چلبی و مبارکی، ۱۳۸۴)

سرمایه اجتماعی بر شناخت و تقویت میزان مناسبی از عناصر مدنی در ساختار اجتماعی تأکید دارد. عناصری که در اجتماع مشارکت، اعتماد و همکاری را تقویت می‌کند و هزینه بی‌اعتمادی و تردید نسبت به همکاری را برای افراد جامعه بالا می‌برد. (برک پور و اسدی، ۱۳۸۸). "در کلی‌ترین سطح، سرمایه اجتماعی ویژگی‌هایی از یک جامعه یا یک گروه اجتماعی است که ظرفیت سازماندهی جمعی و داوطلبانه برای حل مشکلات متقابل یا مسائل عمومی را بالا می‌برد. کلمن نیز سرمایه اجتماعی را روابط اقتدار، روابط اعتماد و حقوق ناشی از هنجارهای ایجاد شده می‌داند" (عبداللهی، ۱۳۸۹). از هر لحاظ مولفه‌های اصلی سرمایه اجتماعی شامل اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی است. وفاق اجتماعی هم شامل مواردی مانند اشتراک داوطلبانه قواعد اجتماعی مبتنی بر پیوستگی عاطفی، توافق نسبت به بعضی از ارزش‌ها و آرمان‌های هنجاری اساسی مشترک، توافق بر سر طرق مشترک دیدن و احساس و عمل کردن و ارتباط داشتن، رجحان-های مشترک و قائل شدن برتری و الویت در حد قداست برای آن‌ها نسبت به رجحان‌های تصادفی و متغیر و به معنای نظم نمادی و اجتماع ارتباطی است. عناصر تشکیل دهنده وفاق اجتماعی که شامل نوعی توافق جمعی، مجموعه‌ای از قواعد اجتماعی، تعامل و احساس است. بنابراین وفاق اجتماعی یعنی "توافق جمعی بر سر مجموعه-هایی از اصول و قواعد اجتماعی که در یک میدان تعاملی اجتماعی "Communal" که خود موجد انرژی عاطفی است به وجود می‌آید. انرژی عاطفی همزمان نتیجه و موجد (علت و معلول) توافق اجتماعی است" (چلبی، ۱۳۷۲). در نهایت مفهوم تعهد سازمانی نیز یکی از مسائل انگیزشی مهم

-وفاداری سازمانی
-پذیرش سازمانی و احترام به قوانین و روش‌های سازمان
-ابتکار عمل فردی و توسعه فردی و توسعه داوطلبانه برای افزایش ابتکارها و افزایش دامنه یادگیری خود و رفتار مدنی
-و توجه به منافع عمومی سازمان، ابعاد رفتار شهروندی سازمانی هستند (شمس‌الدینی مطلق و محمد جانی، ۱۳۹۳).

از این رو پس از بیان مفهوم مشارکت و زمینه‌های ایجاد و گسترش آن به‌طور کلی و به دلیل تاکید این نوشته بر سازوکارهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار، در جدول ۱ بسیاری از مفاهیم مشارکت و چگونگی کاربرد و تجلی آن در نواحی بهبود کسب و کار و برای فهم دقیق شکل‌گیری این شرایط، در برابر یکدیگر قرار داده شده‌اند. بدین جهت با ملاحظه جدول بالا می‌توان نتیجه گرفت که در اجرای اصول مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار، بسیاری از مفاهیم مرتبط با مشارکت در زمینه‌های متعدد تجلی یافته‌اند و این مفاهیم به مانند نوعی روال کار برای تقویت مشارکت و در قالب فعالیت‌های گوناگون تبدیل شده‌اند. با توجه به شکل ۲ نیز می‌توان گفت که نظم اجتماعی و اقتصادی حاکم بر شهرها در شرایط شکل‌گیری ویژگی‌های جامعه مدنی و حکمروایی شهری است که این دو نیز با یکدیگر رابطه‌ای مستقیم و دو طرفه دارند. همچنین جامعه مدنی و حکمروایی شهری زمانی به‌وجود می‌آیند که مشارکت و سازوکارهای آن نقشی در شهر مهم داشته باشند. در واقع یکی از نتایج مشارکت شکل‌گیری سرمایه و وفاق اجتماعی و در بخش اقتصاد، کارآفرینی است که با ایجاد پیوندهای عینی و ذهنی میان افراد که منجر به ایجاد انرژی عاطفی در جامعه که

است که فرد براساس آن هویت خود را از سازمان می‌گیرد، با سازمان مشارکت دارد، با آن در می‌آمیزد و از عضویت در آن لذت می‌برد. از نظر می‌یر و آلن تعهد حالت روانی است که نوعی تمایل، نیاز و الزام جهت اشتغال در یک سازمان را فراهم می‌آورد. تعهد عاطفی به وابستگی احساسی فرد در سازمان اشاره دارد. تعهد مستمر مربوط به تمایل به باقی ماندن در سازمان به خاطر هزینه‌های ترک سازمان و یا پاداش‌های ناشی از ماندن در آن سازمان می‌شود و سرانجام تعهد هنجاری احساس تکلیف به باقی ماندن به عنوان یک عضو سازمان را منعکس می‌کند. (فردوسی و دیگران، ۱۳۹۱).
تعهد حالتی است که در آن فرد با اعمال خویش و از راه این اعمال اعتقاد می‌یابد که به فعالیت‌هایش تداوم بخشد و مشارکت خود را در انجام دادن آن حفظ کند. از دیدگاه چلبی تعهد یکی از عناصر محوری هرگونه اجتماع است که از لحاظ مفهومی در هر مورد از تعهد نوعی ضرورت وجود دارد؛ ضرورت در انجام دادن چیزی برای کسی. حال تعهد را فرایندی می‌داند که از راه آن اهداف سازمانی و عضو سازمانی تا حدود زیادی در هم ادغام می‌شوند (چگینی و رودپشتی، ۱۳۹۱). در یک سازمان نیز، رفتار شهروندی سازمانی نیز رفتاری داوطلبانه و کاملاً آگاهانه است که در مجموع عملکرد موثر سازمان را افزایش می‌دهد. در واقع رفتار شهروندی سازمانی رفتارهایی هستند که از اجبارهای مشخص شده نقش فراتر می‌روند و سازمان و فرد را به سوی دستیابی به توسعه و ترقی اهداف سازمانی هدایت می‌کند. تعهد عاطفی و هنجاری ارتباط مثبتی با رفتار شهروندی سازمانی نسبت به افراد سازمان و خود سازمان دارد. ابعادی مانند
-رفتارهای کمک‌کننده، جوانمردی و گذشت

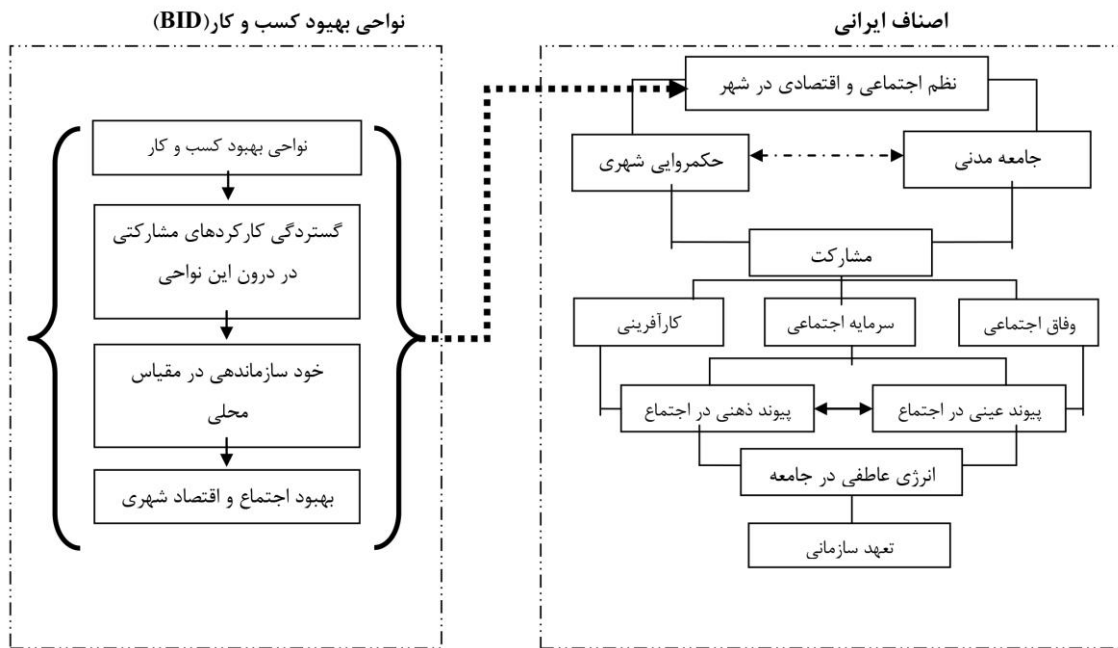
سازوکارهای مشارکتی منجر به توسعه اقتصاد و اجتماع در مقیاس محلی و شهری می‌شود (جدول ۱) (شکل ۲).

به تبع آن تعهد و یکی از انواع آن تعهد سازمانی، به‌وجود می‌آید. مصداق بارز این شرایط نواحی بهبود کسب و کار در مقیاس محلی است که با ویژگی‌های مالیات ستانی، خودسازماندهی و

جدول ۱: مفاهیم مشارکتی در دسته‌بندی‌های مرتبط آن و کارکردهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار (BID) ها

برخی از کارکردهای مشارکتی نواحی بهبود کسب و کار (BID) ها	مفاهیم برگرفته از نوشته‌هایی درباره مشارکت با دسته‌بندی‌های مرتبط آن	
مدیریت فضاهای شهری ارائه خدمات (همچون خدمات سنتی شهرداری) مالیات ستانی در سطح محلی ارائه خدمات اجتماعی، خلق رویداد و برنامه‌های آموزشی تامین امنیت	درگیری ذهنی و عاطفی افراد- نظم اجتماعی (روابط تعاملی گرم)- تعاون- خیر و تعهدات عمومی- روابط معرفتی (آموزشی)- روابط مادی (اقتصادی)- روابط عاطفی (همدردی)- روابط منزلتی (کرامتی)- نظم اقتصادی (روابط مبادله‌ای و سرد)- فرصت‌های چانه زنی- تحرک و تعهد اجتماعی- یکپارچگی و شفافیت و پویایی- یادگیری کاربردی- رشد عقلانیت	نظم اجتماعی و اقتصادی
بهبود سرمایه و بازگشت آن (بازاریابی و بهره‌وری) خلق فضای عمومی و تاکید بر قوانین آن ارائه سیاست‌های حمایتی (مانند توجه به جمعیت بی‌خانمان)	پیوند مردم و حکومت- تجدید حیات اجتماعی محلی- خانواده دموکراتیک- حافظت از حوزه عمومی محلی- پیشگیری از تبه‌کاری	جامعه مدنی
توسعه صنعت گردشگری و توریسم حضور فعال کسبه‌های خرده فروشی و مردم محلی تشکیل انجمن‌های داوطلبانه و انجام پروژه‌های دوستانه	اداره امور مشترک مردم- یکسان شدن منافع متضاد یا متنوع یا همساز- بهبود معاش- مدیریت مالی کارآمد- ارائه خدمات عمومی- اعتلای امنیت- مالیات‌گیری- حفظ دموکراسی	گمرواکن شهری
خودسازماندهی در سطح محلی (واگذاری مسئولیت‌ها از سطح ملی به محلی مشارکت شهروندان در فرایند تصمیم سازی های اقتصادی و اجتماعی)	نوآوری (خلاقیت)- سرمایه‌گذاری خصوصی- افزایش بهره‌وری	کارآفرینی
	روابط نهادی بین افراد- روابط عینی و پیوند ذهنی بین افراد- سازماندهی جمعی و داوطلبانه- اعتماد و اقتدار- انسجام و مشارکت اجتماعی- پیوستگی عاطفی- توافق اجتماعی در قواعد اجتماعی	سرمایه و وفای اجتماعی
	تعهد عاطفی- تعهد هنجاری- اهداف سازمان- اعضای سازمان- وفاداری سازمانی- پذیرش سازمانی- احترام به قواعد سازمان- منافع عمومی سازمان- جوانمردی و گذشت	تعهد سازمانی

ماخذ: مبانی نظری پژوهش

شکل ۲: چارچوب نظری پژوهش (مشارکت در BID) ها و ارتباط نظری آن با نقش اصناف در توسعه محلی

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

همان‌طور که بیان شد، روش در این پژوهش کیفی و با استفاده از فن تحلیل محتوا است. در مراحل تحلیل محتوای کیفی پس از متن‌خوانی و مطالعه متون مربوط به اصناف ایرانی، فشرده‌سازی براساس مقوله‌های متعدد و استخراج جمله‌ها و پیام آن‌ها از متون، داده‌ها و مفاهیم در قالب انواع مقوله‌ها به شکل زیر مقوله کدگذاری شدند. از میان مفاهیم موجود در متون و نوشته‌ها سعی شده است که میانگین تعداد آن‌ها مورد توجه قرار گیرد. به‌طور کلی در مقوله‌های اجتماعی-سیاسی، اقتصادی، مدیریتی- نهادی و کالبدی، مفاهیم به‌عنوان زیر مقوله‌ها دسته‌بندی شده‌اند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود در مقوله‌های اجتماعی- سیاسی تعداد ۱۶ زیر مقوله به‌عنوان مفاهیم دسته‌بندی شده‌اند که شامل مشارکت در اصناف، آموزش افراد، خلق و تنوع رویدادها، ایجاد

فرصت‌های متعدد کسب و کار و فراغت، تعامل، همکاری و منافع و مطالبات مشترک، اخلاق کار، تعهد در کسب و کار، وجود جوانمردی و گذشت بین افراد و تخصص در کسب و کار هستند که فراوانی و درصد آن‌ها به شکل زیر است (جدول ۲). اما در زمینه مقوله‌های اقتصادی، براساس تحلیل محتوای انجام شده تعداد ۱۰ زیر مقوله در قالب مفاهیم اقتصادی که شامل مدیریت مالی صحیح، فرصت بازاریابی در اصناف، وجود خرده‌فروشی‌های متعدد، کارکرد مالیات ستانی در برابر خدمات، کیفیت محصولات موجود، ثبات قیمت‌ها، بهروری بالا در کسب و کار، فرصت سرمایه‌گذاری برای افراد، وجود شغل منحصر بفرد برای هر نفر و در نتیجه پاداش در برابر زحمات و برای تشویق افراد در کسب و کار هستند که از متون مربوط به اصناف ایرانی استخراج شده‌اند و در جدول ۳ جزئیات آن‌ها مشاهده می‌شود (جدول ۲ و ۳).

جدول ۲: فراوانی و درصد زیر مقوله‌های (مفاهیم) اجتماعی-سیاسی

مقوله‌های اجتماعی - سیاسی					
زیر مقوله	فراوانی	درصد	زیر مقوله	فراوانی	درصد
مشارکت	۶	۹/۶	فرصت	۴	۶/۴
آموزش	۴	۶/۴	تخصص	۳	۴/۶
رویداد	۲	۳/۱	توسعه	۲	۳/۱
امنیت	۴	۶/۴	تعهد	۴	۶/۴
منافع مشترک	۳	۴/۶	اهداف مشترک	۴	۶/۴
تعامل	۳	۴/۶	جوانمردی	۵	۷/۸
مطالبات	۴	۶/۴	وفاداری	۵	۷/۸
اخلاق	۵	۷/۸	همکاری	۴	۶/۴
مجموع فراوانی‌ها: ۶۲			مجموع درصد فراوانی‌ها: ۱۰۰		

ماخذ: اشرف (۱۳۵۳) و (۱۳۶۰) و (۱۳۷۴)، عباسی و فروهی (۱۳۹۲)، پور احمد و موسوی (۱۳۸۹)، شریف زادگان و ملک پور (۱۳۹۴)، حاجیان پور و تاجداری (۱۳۹۲)

جدول ۳: فراوانی و درصد زیر مقوله‌های (مفاهیم) اقتصادی

مقوله‌های اقتصادی					
زیر مقوله	فراوانی	درصد	زیر مقوله	فراوانی	درصد
مدیریت مالی	۳	۸/۳	قیمت ثابت	۴	۱۱/۱
بازاریابی	۲	۵/۵	بهره‌وری	۳	۸/۳
خرده فروشی	۵	۱۳/۸	سرمایه‌گذاری	۲	۵/۵
مالیات ستانی	۴	۱۱/۱	شغل منحصر بفرد	۴	۱۱/۱
کیفیت محصول	۵	۱۳/۸	پاداش	۴	۱۱/۱
مجموع فراوانی‌ها: ۳۶			مجموع درصد فراوانی‌ها: ۱۰۰		

ماخذ: اشرف (۱۳۵۳) و (۱۳۶۰) و (۱۳۷۴)، عباسی و فروهی (۱۳۹۲)، پور احمد و موسوی (۱۳۸۹)، شریف زادگان و ملک پور (۱۳۹۴)، حاجیان پور و تاجداری (۱۳۹۲)

از طریق آن، خودفرمانی، گذشت، فراگیر شدن رفتار مدنی میان افراد و صاحبان حرف، شکل-گیری تشکل مردمی و همچنین منافع عمومی و مدیریت جمعی و میانجی‌گری از طریق آن‌ها را در بر می‌گیرند (جدول ۴).

همان‌طور که اشاره شد از انواع دیگر مقوله‌ها، مقوله‌های مدیریتی- نهادی است که در تحلیل محتوای نوشته و اسناد مرتبط با اصناف ایرانی تعداد ۱۰ مفهوم استخراج شده‌اند که مواردی مانند ایجاد نهاد محلی، حاکمیت قوانین و کنترل

جدول ۴: فراوانی و درصد زیر مقوله‌های (مفاهیم) نهادی- مدیریتی

مقوله‌های مدیریتی - نهادی					
درصد	فراوانی	زیر مقوله	درصد	فراوانی	زیر مقوله
۱۱/۴	۴	کنترل	۸/۵	۳	نهاد محلی
۸/۵	۳	رفتار مدنی	۱۱/۴	۴	قوانین
۱۱/۴	۴	میانجی‌گری	۱۱/۴	۴	خودفرمانی
۸/۵	۳	تشکل مردمی	۱۱/۴	۴	گذشت
۸/۵	۳	منافع عمومی	۸/۵	۳	مدیریت جمعی
مجموع درصد فراوانی‌ها: ۱۰۰			مجموع فراوانی‌ها: ۳۵		

ماخذ: اشرف (۱۳۵۳) و (۱۳۶۰) و (۱۳۷۴)، عباسی و فروهی (۱۳۹۲)، پور احمد و موسوی (۱۳۸۹)، شریف زادگان و ملک پور (۱۳۹۴)، حاجیان پور و تاجداری (۱۳۹۲)

تبع آن خلق فضای عمومی حاصل از وجود کسب و کار، تفریح و فراغت هستند که در جدول ۵ نشان داده شده‌اند.

و در نهایت مقوله‌های کالبدی نیز، شامل ۴ مفهوم یا زیر مقوله مانند گسترش صنوف متعدد در خیابان‌ها و مراکز شهری و نیز راسته‌های بازار و به

جدول ۵: فراوانی و درصد زیر مقوله‌های (مفاهیم) کالبدی

مقوله‌های کالبدی					
درصد	فراوانی	زیر مقوله‌ها	درصد	فراوانی	زیر مقوله‌ها
۳۵/۷	۵	راسته بازار	۱۴/۲	۲	خیابان
۲۱/۴	۳	فضای عمومی	۲۸/۵	۴	مراکز شهری
مجموع درصد فراوانی‌ها: ۱۰۰			مجموع فراوانی‌ها: ۱۴		

ماخذ: اشرف (۱۳۵۳) و (۱۳۶۰) و (۱۳۷۴)، عباسی و فروهی (۱۳۹۲)، پور احمد و موسوی (۱۳۸۹)، شریف زادگان و ملک پور (۱۳۹۴)، حاجیان پور و تاجداری (۱۳۹۲)

به سوال پژوهش، می‌توان این‌گونه نتیجه‌گیری کرد که مفهوم مشارکت به شکل امروزی و مدرن خود در نواحی بهبود کسب و کار و به کارگیری آن در درون اصناف، علاوه بر مالیات ستانی منوط به شکل‌گیری کارکردهای جامعه مدنی در تشکل-ها و انجمن‌های صنفی، اجرای حکمروایی خوب در مدیریت شهری، خلق جامعه مدنی، توجه به خصوصیات کارآفرینی، سرمایه و وفاق اجتماعی و همچنین تعهد سازمانی است که می‌توانند زمینه‌های شکل‌گیری مفهوم مهم مشارکت و همچنین خودسازماندهی را در انجمن‌های صنفی ایرانی

نتیجه‌گیری

با مرور کلی بر ویژگی‌های اصناف در گذشته و مسائل امروزی آن‌ها می‌توان گفت اصناف ایرانی امروزه بسیاری از کارکردهای سازنده خود در دوران گذشته اسلامی را از دست داده‌اند. در این میان نیز BID ها از عناصر شهری مدرن هستند که با فعالیت‌های خود موجبات توسعه در سطح محلی و به تبع آن شهری را فراهم می‌کنند. با توجه به تاکید این پژوهش بر کارکردهای مشارکتی در نواحی بهبود کسب و کار برای احیای ویژگی‌های مثبت اصناف ایرانی در گذشته و پاسخ

ویژگی‌های سنتی اصناف ایرانی و تلفیق آن با خصوصیات مشارکتی و خودسازماندهی نواحی بهبود کسب و کار نشان می‌دهد که در جدول زیر اصول‌های برآمده از مفاهیم کدگذاری شده، در مقوله‌های مختلف دسته‌بندی شده است (جدول ۶).

فراهم آورد و موجب توسعه و نظم محلی و سپس شهری در ابعاد مختلف اقتصادی و اجتماعی شود. در واقع فن تحلیل محتوا به این شکل به سوال پژوهش پاسخ می‌دهد که با استنباط مفاهیم، کدها و اصول مرتبط با آن‌ها از متون و اسناد مرتبط با اصناف ایرانی، کلیاتی را به‌عنوان اصول برای نیل به توسعه شهری در ایران به وسیله احیا

جدول ۶: چگونگی پاسخ دهی BID ها با تاکید بر کارکردهای مشارکتی آن‌ها برای احیای نقش اصناف در توسعه محلی (اصول برآمده از مفاهیم)

مقوله	اصول برآمده از مفاهیم مستخرج شده	مهم‌ترین کارکرد نواحی بهبود کسب و کار (BID) ها	درس‌هایی برای احیا و اثر گذاری اصناف در توسعه محلی با توجه به تجارب (BID) ها
۱- مشارکت	جلب مشارکت‌های عمومی و خصوصی در اصناف - ارائه خدمات اجتماعی و خدمات سنتی - خلق رویدادهای متنوع - شکل‌گیری مطالبات سیاسی - شکل‌گیری همکاری و همیاری و اعتماد و گذشت بین افراد- ایجاد امنیت سیاسی و اجتماعی - شکل‌گیری منافع و هویت و آرمان‌های مشترک - ترویج اخلاق کسب و کار - حل کردن اختلافات به شکل جمعی - توسعه حیات اجتماعی محلی - اعتلای برابری در جامعه - گسترش برنامه‌های آموزشی - توسعه بخش خصوصی - به کارگیری نیروی متخصص و حرفه‌ای - افزایش خلاقیت و نوآوری - توجه به منافع، اهداف و اعضای سازمان	تشکیل انجمن‌های داوطلبانه در مقیاس محلی	تاسیس انجمن‌های داوطلبانه در اصناف و مدیریت آن از طریق ایجاد صندوق‌های قرض الحسنه توسط معتمدین محله‌ها (تحت نظارت حکومت محلی)
۲- بازاریابی	داشتن سازوکار و مدیریت مالی منطقی- خود اتکا بودن به لحاظ مالی- توجه به بازاریابی و گسترش خرده فروشی‌ها - کمک به سرمایه‌گذاری بومی و خصوصی - ترویج فعالیت‌های کارآفرینی - تثبیت قیمت کالاها در صنوف متعدد - بهبود اقتصاد و تجارت در مقیاس محلی - ایجاد کارکرد مالیات ستانی گسترده - ایجاد مشارکت اقتصادی بین افراد در فضاهای کسب و کار محلی - حفظ کیفیت محصول - داشتن حق انحصاری یک شغل خاص برای افراد - درگیر شدن بخش سوم اقتصاد (خدمات) در حیات اجتماعی - بهبود معاش شهروندان در سطح محلی- کاهش فساد مالی افراد و مسئولین - افزایش بهره‌وری محلی - انتظار دریافت پاداش در افراد	مالیات ستانی	دریافت مالیات و عوارض از صنوف متعددی توسط حکومت محلی و ارائه خدمات سنتی شهرداری، آموزشی، فرهنگی و اجتماعی به اصناف در برابر دریافت مالیات
۳- تفویض اختیار	تفویض اختیارات از حکومت مرکزی به محلی- مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری - حاکمیت قانون در انتخاب اعضا - خود فرمانی در برابر حکومت - کنترل اصناف توسط نقش حسبه و عریف - داشتن نقش میانجی‌گری در مدیریت شهری - شکل‌گیری تشکل مردمی بدون دخالت دولت - تقویت نهادها در سطح محلی - انتخاب بهترین مدیران - وجود جوانمردی و گذشت در مدیریت - توجه به منافع عمومی سازمان (رفتار مدنی)	خودسازماندهی در مقیاس محلی	تفویض اختیارات شهرداری به هیات امنای محلی و نیز اصناف (کسبه و بازاریان) برای خودسازماندهی اصناف و توانمندسازی در مقیاس محلی
۴- بازاریابی	جذب کاربری‌های تجاری متعدد در خیابان و مراکز شهری و محلی (پویایی و انعطاف در منطقه‌بندی Zoning) - شکل‌گیری فضای عمومی - قرارگیری اصناف (به شکل انواع کاربری‌ها) در راسته‌های بازار- شکل‌گیری تعامل اجتماعی بین افراد از طریق فضای جمعی خلق شده در کاربری‌های متعدد در سطح محلی	انعطاف در منطقه‌بندی و جذب کاربری‌های تجاری در خیابان و مراکز محلی	گسترش کاربری‌های تجاری در مرکز محله‌ها و خیابان‌های اصلی محلی برای فعالیت، تعامل و مشارکت هر چه بهتر اصناف گوناگون و خلق فضای عمومی در سطح محلی

ماخذ: نگارندگان (با استناد به مفاهیم حاصل از فن تحلیل محتوا و همچنین مبانی نظری پژوهش)

ویژگی‌های مثبت نواحی بهبود کسب و کار با خصوصیات اصناف ایرانی در گذشته مقایسه،

براساس موارد مطرح شده می‌توان نتیجه را این- گونه بیان کرد که، به دلیل مطابقت بسیاری از

سپاس‌گزاری

در انتها از آقای دکتر بهزاد ملک پور اصل، استادیار گروه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی، به خاطر راهنمایی‌های بی دریغ‌شان در مراحل نگارش این نوشته، صمیمانه سپاسگزاریم.

ظرفیت سنجی و اتخاذ سازوکارهای مشارکتی آن-ها برای بهبود وضعیت اصناف در ایران می‌تواند تلاشی برای محلی‌سازی توسعه باشد که در نتیجه آن اصناف در ایران می‌توانند به سان نواحی بهبود کسب و کار (BID) ها ظرفیت و توانایی بازآفرینی، احیا و مدیریت مراکز شهری در حال افول را در خود ایجاد و تقویت کنند.

پانویس

1-Important Geographical Targets and Institutional Laboratories

2-Institutionalization of lobbyism

منابع

-بهشتی، ص. و رضایت، غ.، ۱۳۹۴. تحلیل داده-های کیفی با نرم‌افزار NVivo10، چاپ اول، انتشارات صانعی، تهران، ۲۰۳ ص.

-چلبی، م.، ۱۳۷۵. جامعه‌شناسی نظم؛ تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، نشر نی، تهران، ۳۶۴ ص.

-چلبی، م.، ۱۳۷۲. وفاق اجتماعی، نامه علوم اجتماعی، شماره ۳، ص ۱۵-۲۸.

-چلبی، م. و مبارکی، م.، ۱۳۸۴. تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان، مجله جامعه‌شناسی ایران، شماره ۲، ص ۳-۴۴.

-حاجیان پور، ح. و تاجداری، ز.، ۱۳۹۲. جایگاه اصناف در نظام سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ایران از دوره صفویه تا انقلاب اسلامی، فصلنامه پارسه، شماره ۲۰، ص ۳۵-۶۱.

-خداوردی، ح.، ۱۳۸۷. متدولوژی پژوهش کیفی، نشریه ره‌آورد سیاسی، شماره ۲۱، ص ۴۱-۶۲.

-رشیدی، ع.، ۱۳۹۲. تاریخچه تشکلهای اقتصادی در ایران، منبع اتاق بازرگانی ایران، سایت پویش‌گران عرصه سوم، ظرفیت‌سازی و توانمندسازی جامعه انجمنی ایران.

-ابن‌اخوه، م.، ۱۳۶۷. آیین شهرداری در قرن هفتم هجری، ترجمه جعفر شعار، جلد سوم، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، ۲۸۱ ص.

-ارنست اف.ش.، ۱۳۹۲. کوچک زیباست، اقتصاد با ابعاد انسانی، ترجمه علی رامین، چاپ هفتم، انتشارات سروش، تهران، ۲۴۸ ص.

-اسمیت، آ.، ۱۳۵۷. ثروت ملل، ترجمه سیروس ابراهیم زاده، چاپ اول، انتشارات پیام، تهران، ۳۷۲ ص.

-اشرف، ا.، ۱۳۵۳. ویژگی‌های تاریخی شهرنشینی در ایران، نامه علوم اجتماعی، شماره ۴، ص ۷-۴۹.

-اشرف، ا.، ۱۳۶۰. نگرشی در تحول شالوده‌های نظام طبقاتی از دوره ساسانی به دوره اسلامی، مجله آرش، شماره ۲۴، ص ۶۹-۸۶.

-اشرف، ا.، ۱۳۷۴. نظام صنفی، جامعه مدنی و دموکراسی در ایران، فصلنامه ایران نامه، شماره ۱، ص ۳۰-۴۰.

-برک پور، ن. و اسدی، ا.، ۱۳۸۸. مدیریت و حکمروایی شهری، انتشارات دانشگاه هنر، تهران، ۲۷۲ ص.

- رفیعیان، م. و ارباب زادگان هاشمی، ع.، ۱۳۸۹. ناحیه بهبود کسب و کار سامانه خودکفا جهت ارتقا نواحی تجاری درون شهرها، آرمانشهر، شماره ۴، ص ۸۷-۹۸.
- شرف زادگان، م. و ملک پور اصل، ب.، ۱۳۹۴. نواحی بهبود کسب و کار (BID) به مثابه بهبود اقتصاد شهری در ایران، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۶۰ ص.
- شمس‌الدینی مطلق، م. و محمد جانی، م.، ۱۳۹۳. مطالعه تاثیر تعهد سازمانی بر رفتار شهروندی سازمانی میان معلمان شهر کرمان، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، شماره ۳، ص ۴۴۷-۴۷۱.
- صرافی، م.، ۱۳۸۵. جایگاه حکمروایی خوب در برنامه‌ریزی شهری، فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، شماره ۱، ص ۱-۲۸.
- عبداللهی، م.، توکلی‌نیا، م. و صرافی، م.، ۱۳۸۹. ساختار محله پایدار شهرهای ایران (گذشته، اکنون و الگوی آتی) با تاکید بر شیراز، رساله مقطع دکتری منتشر شده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ۳۷۹ ص.
- علیزاده، ک.، رضوی نژاد، م. و رادفر، م.، ۱۳۹۳. بررسی نقش و مشارکت مردم در اداره امور شهری (منطقه ۱۰ شهرداری مشهد)، فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری، شماره ۱، ص ۶۱-۸۷.
- فردوسی، م.، مرعشیان، ف. و طالب پور، م.، ۱۳۹۱. رابطه ویژگی‌های شخصیتی و تعهد -Briffault, R., 1999. A government for our time? Business improvement districts and urban governance, Columbia Law Review, v.99(2), p. 365-477.
- Donagy, M., Findlay, A. and Sparks, L., 2013. The evaluation of Business Improvement Districts: Questions and issues from the Scottish experience, Local Economy, v. 28(5), p. 471-487.
- Ellen, I., Schwatz, A., Voicu, I., Brooks, L. and Hoyt, L., 2007. The impact of business improvement districts on property values: evidence from New York City, Brookings-
- سازمانی با سلامت سازمانی در کارکنان کل اداره ورزش و جوانان استان خوزستان، فصلنامه مطالعات مدیریت ورزشی، شماره ۱۵، ص ۱۷۳-۱۸۸.
- قدردان، ح.، ۱۳۸۳. بررسی تحول ساختاری تشکلهای صنفی حمل و نقل داخلی بار و راه حل‌های بهینه‌سازی آن، همایش اقتصاد و حمل و نقل، تهران.
- کاظمیان، غ.، ۱۳۸۶. درآمدی بر الگوی حکمروایی شهری، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، ص ۵-۱۷.
- گودرزوند چگینی، م. و امین رودپشتی، ز.، ۱۳۹۱. رابطه بین جنسیت و تعهد سازمانی با توجه به سن، فصلنامه زن و جامعه، شماره ۴، ص ۴۳-۶۸.
- مریدالسادات، پ.، زارع خلیلی، م. و فرهادی، و.، ۱۳۹۶. جایگاه سرمایه اجتماعی در توسعه پایدار سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: بخش بیضا، شهرستان سپیدان)، فصلنامه پژوهش‌های دانش زمین، شماره ۲۹، ص ۵۵-۷۴.
- نقش اصناف در اجرای اقتصاد مقاومتی، روزنامه ایران، ۲۴ اردیبهشت ۱۳۹۳.
- نقش اصناف در اقتصاد، روزنامه کیهان، ۴ شهریور ۱۳۸۸.
- هیگینز، ب. و ساویه، د.، ۱۳۸۸. نظریه‌های توسعه منطقه‌ای، نشر نی، تهران، ۲۶۴ ص.

- Wharton Papers on Urban Affairs, [Retrieved September 6, 2012], p.1-39.
- Graham, J., Amos, B. and Plumptre, T., 2003. Principles for Good Governance in the 21st Century, Institute On Governance, Policy Brief, v.15, p.1-6.
- <http://javanonline.ir/>
- Kumar, V., 2007. Business Improvement District(BID) and Its Applicability in Indian Context, ITPI Journal, v. 4, p. 34-43.
- Lloyd, M., McCarthy, J., McGreal, S. and Berry, J., 2003. Business improvement districts, planning and urban regeneration, International Planning Studies, v. 8(4), p. 295-321.
- Mitchell, J., 1999. Business improvement districts and innovative service delivery, Grant Report, The Pricewaterhouse Coopers Endowment for the Business of Government, [Retrieved September 6, 2012], p.1-36.
- Wolf, M., 1983. Participation: The View from Above. Geneva: UNRISD, 166 p.
- Peyroux, E., Robert, P. and Georg, G., 2012. Business Improvement Districts (BIDs): the internationalization and contextualization of a 'travelling concept', p. 1-10.
- Eick, V., 2012. The co-production of purified space: hybrid policing in German Business Improvement Districts, v.19, p. 121-136.
- Ward, K., 2006. Policies in Motion, Urban Management and State Restructuring: The Trans-Local Expansion of Business Improvement Districts, v. 30(1), p. 54-75.